

Vergaderjaar 2002–2003

21 501-08

Milieuraad

Nr. 155 herdruk*

¹ Samenstelling:

Leden: Te Veldhuis (VVD), Van Heemst (PvdA), Verbugt (VVD), Duivesteyn (PvdA), Giskes (D66), Crone (PvdA), Klein Molekamp (VVD), Buijs (CDA), voorzitter, Schreijer-Pierik (CDA), Van Gent (GroenLinks), Bussemaker (PvdA), Oplaat (VVD), Van As (LPF), ondervoorzitter, Van Oerle-van der Horst (CDA), Alblas (LPF), Van den Brink (LPF), Veling (ChristenUnie), Jense (Leefbaar Nederland), Van Bochove (CDA), De Ruiter (SP), Duyvendak (GroenLinks), Smolders (LPF), Koopmans (CDA), Spies (CDA) en Van Lith (CDA).

Plv. leden: G. M. de Vries (VVD), Verbeet (PvdA), Van Hoof (VVD), Wolfsen (PvdA), Van der Ham (D66), Tichelaar (PvdA), Luchtenveld (VVD), Rietkerk (CDA), Van den Brand (GroenLinks), Adelmund (PvdA), Cornielje (VVD), Schonewille (LPF), Ormel (CDA), De Jong (LPF), Groenink (LPF), Van der Staaij (SGP), Teeven (Leefbaar Nederland), Van Velzen (SP), Vos (GroenLinks), Wiersma (LPF), Vietsch (CDA), Ten Hoopen (CDA) en Mastwijk (CDA).

² Samenstelling:

Leden: Terpstra (VVD), voorzitter, Blaauw (VVD), De Graaf (D66), Van Oven (PvdA), De Haan (CDA), Koenders (PvdA), Monique de Vries (VVD), Karimi (GroenLinks), ondervoorzitter, Atsma (CDA), Timmermans (PvdA), Van Bommel (SP), Albayrak (PvdA), Van der Staaij (SGP), Janssen van Raay (LPF), Zvonar (LPF), Van Winsen (CDA), Van den Brand (GroenLinks), G. M. de Vries (VVD), Teeven (Leefbaar Nederland), Schonewille (LPF), De Jong (LPF), De Nèrèe tot Babberich (CDA), Smilde (CDA), Eski (CDA) en Van Dijk (CDA).

Plv. leden: Van den Doel (VVD), Van Aartsen (VVD), Dittrich (D66), Netelenbos (PvdA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Oplaat (VVD), Vos (GroenLinks), Van Haersma Buma (CDA), Bussemaker (PvdA), Van Velzen (SP), Melkert (PvdA), Rouvoet (ChristenUnie), Smulders (LPF), Zeroual (LPF), Algra (CDA), Wilders (VVD), Jense (Leefbaar Nederland), Varela (LPF), Palm (LPF), Mastwijk (CDA), Buijs (CDA), Hessels (CDA) en Spies (CDA).

* In verband met een correctie op pagina 5.

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 24 oktober 2002

De vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer¹ en de algemene commissie voor Europese Zaken² hebben op 10 oktober 2002 overleg gevoerd met staatssecretaris Van Geel van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer over:

- **de brief van de staatssecretaris van VROM d.d. 8 augustus 2002 (21 501-08, nr. 153) over verslag van de bijeenkomst van de EU-Milieuraad d.d. 25 juni te Luxemburg;**
- **de agenda van de Milieuraad van 17 oktober 2002;**
- **de brief van de griffier van de Algemene Commissie voor Europese Zaken d.d. 12 juni 2002 over richtlijn HASS (VROM-02-742).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissies

De heer **Crone** (PvdA) vraagt of het bij de richtlijn inzake CO₂-emissiehandel gaat om een politiek akkoord dat op regeringsniveau wordt vastgesteld, waarna de co-decisieprocedure in het Europees Parlement volgt. Het betreft een belangrijke tussenstap. Vanuit welk perspectief en welke belangen beoordeelt Nederland de inrichting van het systeem? Is het kabinet met de PvdA van mening dat in principe een emissieplafond moet worden ingesteld? Uit studies blijkt dat Nederland efficiënter is dan andere lidstaten. De Nederlandse industrie is voor aanscherping van de relatieve standaard als uit tussenevaluaties blijkt dat deze niet voldoet. Daarmee wordt in feite binnen het PSR (Performance Standard Rates)-systeem een plafond geaccepteerd, zij het dat daar stapsgewijze toe wordt overgegaan.

Via de verdelingssystematiek kan het probleem van het efficiencyverschil tussen Nederlandse bedrijven en bedrijven elders worden opgelost. Een verdeling via veilen heeft de voorkeur, want een efficiënt bedrijf hoeft dan minder in te kopen. Is het kabinet daar voorstander van? Zo niet, hoe worden de problemen dan opgelost? Wordt overwogen om in de eerste fase tot 2008 een mix te hanteren, bijvoorbeeld 30% veilen en 70% grandfathering? Bij grandfathering zijn er te weinig rechten voor het Nederlandse bedrijfsleven. Bij veiling zou het geld dat aan de overheid wordt

betaald, teruggesluisd moeten worden, omdat grandfathering elders gratis is. Ook bij relatieve standaarden zal er altijd een plafond zijn. Onder-schrijft de minister dat in deze fase handel buiten Europa via CDM (Clean Development Mechanism) of Joint Implementation ongewenst is? Het kabinet accepteert ten aanzien van de Verordening traceerbaarheid en etikettering van GGO's (genetisch gemodificeerde organismen) een drempelwaarde van 1%. Waarom is een drempelwaarde van nul niet mogelijk?

Mevrouw **Spies** (CDA) sluit zich grotendeels aan bij de opmerkingen van de heer Crone over de CO₂-emissiehandel. Het CDA is groot voorstander van een Europees systeem. Tot 2008 bestaan verschillende nationale systemen naast elkaar. Op welke wijze vindt op termijn toch harmonisatie plaats? Hoe wordt voorkomen dat in de komende jaren de diverse nationale systemen ver uit elkaar groeien zodat invoering van een Europees systeem steeds lastiger wordt? Er moet nadrukkelijk emissiereductie plaatsvinden binnen Europa. Met het behalen van doelstellingen buiten Europa moet voorzichtig worden omgegaan, als maatregelen worden besproken die in het kader van het Kyoto-protocol binnen de richtlijn gebracht kunnen worden.

De CDA-fractie heeft moeite met de oplopende drempelwaarde tot 1% bij levensvatbare GGO's die nog geen autorisatie hebben. De onderbouwing daarvan is voor een deel gebaseerd op de kosten van de uitvoerbaarheid, maar dat is een meer praktisch dan principiële argument.

Inzake de Wijzigingsrichtlijn verpakkingen en verpakkingenafval moedigt het CDA de staatssecretaris aan om ook in Europees verband de meer ambitieuze doelstellingen na te streven die in het kader van het verpakkingenconvenant zijn en nog worden gerealiseerd. In het Europees Parlement zijn reeds amendementen aangenomen waarin tegemoet wordt gekomen aan de Nederlandse wensen. Kan de staatssecretaris daarop een toelichting geven?

Het CDA stemt in met de Nederlandse inzet ten aanzien van wijziging van de Seveso II-richtlijn, maar daarmee zijn de problemen met nationale transportroutes en dan met name de grote verkeersaders nog niet opgelost.

De geannoteerde agenda is op het punt voorbereiding van CoP12-CITES (Twaalfde Conferentie van Partijen bij het CITES-Verdrag (Convention on International Trade in Endangered Species of wild fauna and flora)) naar de mening van de CDA-fractie te ruim geformuleerd inzake de hervatting van de ivoorhandel. Er dient ten minste een onafhankelijke toets plaats te vinden.

Kan de staatssecretaris in verband met het dossier Kaderrichtlijn milieuaansprakelijkheid een toelichting geven op de financiële zekerheidsstelling? Waarschijnlijk is fondsvorming de meest aangewezen weg. Wat is de stand van zaken? Wat valt wel en niet onder een regeling voor milieuaansprakelijkheid? Zal de Habitatrichtlijn daar ook onder vallen en, zo ja, is dat wel zo gewenst?

De richtlijn HASS is zeker in het licht van de uitbreiding van de Europese Unie een goed initiatief, dat Nederland van harte moet toejuichen.

Het verbaast de heer **Duyvendak** (GroenLinks) dat in een kort tijdsbestek over tamelijk vergaande besluitvorming in de Unie gesproken wordt. Hij vindt dat onbevredigend. Ten aanzien van de CO₂-emissiehandel sluit hij zich grotendeels aan bij de opmerkingen van de heer Crone. Het is verheugend dat dit gecompliceerde issue in de EU voortvarend is opgepakt. Het systeem zal echter alleen werken met een absoluut plafond. Invoering van een relatief plafond leidt niet tot schaarste, waardoor de absolute doelen buiten bereik blijven. De heer Duyvendak heeft oog voor het probleem van de initiële toedeling van de rechten, zoals aangekaart door VNO-NCW, maar dit dient wel gerelativeerd te worden. De energie-

intensiteit en de CO₂-uitstoot door de Nederlandse industrie liggen ver boven het Europees gemiddelde. Daarnaast haalt Nederland al 50% van zijn reducties in het buitenland en brengt deze dus niet ten laste van de Nederlandse industrie. Hoe kijkt de staatssecretaris aan tegen de suggestie van veiling? Binnen welke termijn is in de voorstellen integratie van systemen mogelijk?

Invlechting van Joint Implementation en CDM in het systeem zou hoogst ongelukkig zijn. Opties in die richting moeten worden tegengegaan. Het Nederlandse beleid behelst 50% te realiseren in Nederland en 50% in het buitenland. Kan door de handel in emissierechten minder in Nederland worden gerealiseerd en meer in Europa? Met andere woorden: valt Europa onder «buitenland»?

GroenLinks heeft grote zorgen over de inzet van de Nederlandse regering op het punt van de GGO's vanwege de te hoge drempelwaarde van 1%. Gedacht moet worden aan 0,1 of 0,2%. De producten waarbij gemodificeerd voer is gebruikt, vallen erbuiten, waardoor labeling niet in de gehele keten is gegarandeerd. Ook de toegestane gentechvervuiling bij zaden levert vervuiling in de keten op. Biologische producten zullen daardoor steeds minder GM-vrij zijn. Zo lang deze gaten niet gedicht zijn en een nieuw systeem nog niet volledig is geïmplementeerd, moet met kracht worden vastgehouden aan het huidige de facto moratorium. Hoe verhoudt de discussie over etikettering zich tot het moratorium? Verdwijnt dat als er een principeakkoord is bereikt? Wat is de inzet van Nederland? Nederland wil instemmen met de Seveso II-richtlijn, maar bepleit een uitzonderingspositie voor de belangrijke vervoersroutes vanwege onaanvaardbare planologische ingrepen. De impliciete houding van het kabinet is dus dat milieugrenzen maar niet getrokken moeten worden als zij pijn doen. Het is van tweeën één: of Nederland committeert zich aan Europese besluitvorming, hetgeen overal in Europa soms pijn doet, maar waardoor er wel een level playing field is, of Nederland doet dat niet. GroenLinks is hoogst ongelukkig met het voorbehoud.

Het verwondert de heer **Klein Molekamp** (VVD) dat een terugblik op de Johannesburgconferentie niet expliciet is geagendeerd. De resultaten waren uit milieuperspectief bepaald mager te noemen. Een terugblik van Europa op het eigen optreden als blok in relatie tot de andere blokken zou op zijn plaats zijn, met name gelet op de wijze waarop daarmee in de toekomst moet worden omgegaan.

De VVD-fractie acht een Europese richtlijn inzake CO₂-emissiehandel juist, maar de voorgestelde richtlijn is niet goed. Het systeem van grandfathering bevoordeelt vervuilende industrieën. Twee jaar geleden hebben de Nederlandse overheid en het bedrijfsleven het systeem van benchmarking ingevoerd. De bedrijven die toen CO₂-besparende investeringen hebben gedaan, worden daarvoor nu gestraft, omdat zij daardoor nu minder rechten krijgen. Dat is een stimulans om geen milieu-investeringen meer te doen. In de tussenfase, voordat eventueel wordt overgegaan op veiling, wordt de vervuiler beloond ten opzichte van degene die niet vervuild heeft. Het systeem van de commissie-Vögtlander spreekt de VVD-fractie meer aan. Hierin wordt uitgegaan van een onderscheid per bedrijfstak en van een gemiddeld bedrijf. Een absoluut plafond is op zich voorstelbaar, maar niet in het systeem van grandfathering.

Hoe zullen de tien nieuw toetredende EU-landen opereren ten opzichte van het systeem van de emissiehandel? Hebben zij het Kyoto-protocol inmiddels geratificeerd? Tot 2012 zullen de huidige tien leden als een geheel beschouwd worden. Wordt in de tweede fase na 2012 uitgegaan van alle landen?

Verschijnt er nog een notitie van de regering over de Nederlandse inzet ten aanzien van de inbreng in New Delhi? Wat wordt het centrale punt? Wat zijn de verwachtingen van ratificatie door Rusland? Als Rusland niet ratificeert, treedt het verdrag niet in werking.

Is de staatssecretaris op de hoogte van extreme weersomstandigheden met name in de jaren twintig, toen bij overstromingen zo'n 700 000 à 800 000 doden vielen? Klopt hetgeen daarover op de agenda wordt gesteld onder klimaatverandering? De onderwerpen klimaatverandering en een verkeerde waterhuishouding mogen niet verwisseld worden. Schade is ook het gevolg van vaker bouwen in de delta's en de steeds grotere afstand tussen waterhuishoudingen en de natuurlijke processen. De VVD-fractie is voorstander van etikettering van GGO's op Europese schaal, maar wel op een voor de consument begrijpelijke wijze. Met een drempelwaarde van nul of bijna nul wordt een schijnzekerheid gecreëerd. In hoeverre spelen hierbij nog de WTO-bepalingen een rol? Specifieke regelgeving kan zeer handelsbelemmerend werken. Regelgeving die niet gehandhaafd kan worden, is ongewenst.

De gewijzigde richtlijn inzake verpakkingen is minder ambitieus dan de Nederlandse regeling. De staatssecretaris heeft bij brief gesteld dat de Nederlandse regelgeving niet in strijd is met de Europese. De heer Klein Molekamp beschikt over correspondentie waaruit dat wel zou blijken. Wil de staatssecretaris dat goed nagaan? Nederland moet niet te ver voor Europa uitlopen, want dan zullen de maatregelen handelsbeperkend zijn. Een ambitieus beleid moet worden nagestreefd, maar daarbij moet geprobeerd worden om de ambities op Europees niveau zo hoog mogelijk te leggen.

Het is bij de Seveso II-richtlijn van belang dat er een eenduidig Europees beleid komt voor transport en overslag van gevaarlijke goederen. Nederland gaf aan het vuurwerkbesluit een andere interpretatie dan de rest van Europa, maar daardoor werd het niet veiliger.

Wat is op het punt van een duurzaamheidsstrategie de follow-up van Johannesburg?

De Kaderrichtlijn aansprakelijkheid zal op termijn tot een meer privaatrechtelijk en minder publiekrechtelijk beleid leiden. Een sterke inzet op intensieve regelgeving via het privaatrechtelijke kanaal en het publiekrechtelijke kanaal is ongewenst, omdat dit tot strijdigheid kan leiden, waardoor de handhaafbaarheid in gevaar komt. De heer Klein Molekamp sluit zich aan bij de opmerking van mevrouw Spies over de Habitatrichtlijn.

De heer **Smolders** (LPF) is het eens met de opmerkingen van de heer Klein Molekamp over de richtlijn CO₂-emissiehandel. Voor het overige schaart hij zich achter de opstelling van de staatssecretaris.

Het antwoord van de staatssecretaris

De **staatssecretaris** onderschrijft het gevoel dat de heer Duyvendak heeft verwoord over de snelheid van behandeling. Ook de voorbereiding op de verschillende departementen is daardoor gecompliceerd. Hij zegt toe, na te zullen gaan of verbeteringen mogelijk zijn.

De staatssecretaris stelt vast dat het principe van CO₂-emissiehandel niet ter discussie wordt gesteld en een breed draagvlak heeft. Dat biedt mogelijkheden om op een kostenefficiënte wijze de problemen effectief aan te pakken. De situatie is complex en er zal ook sprake moeten zijn van learning by doing. De periode tot 2008 staat vooral in het teken van de uitwerking. Vanaf 2008 moet er een geharmoniseerd Europees systeem zijn. In de tussenliggende periode moeten op nationaal niveau besluiten worden genomen over de wijze van aanpak in Nederland. De staatssecretaris hoopt dat in de Milieuraad de hoofdlijnen geaccordeerd zullen worden. Zonder een hard plafond zal het mechanisme niet werken. Ook op nationaal niveau is een plafond vastgelegd in absolute termen. Het is ongewenst om dan vervolgens in de sectoren relatieve plafonds in te bouwen. Wat wringt, is de relatie tot de eerder gemaakte afspraken over benchmarking gericht op energie-efficiency. Het is echter de vraag hoe ernstig het

probleem is. Het systeem moet werkbaar zijn zonder dat in essentie de lasten onredelijk hoog bij de industrie worden gelegd en anders uitpakken dan aangegeven in het convenant benchmarking. In de eerste plaats is de bereikte energie-efficiency nog geen CO₂-efficiency, hetgeen te maken heeft met de structuur van de energievoorziening, die relatief energie-efficiënt is, maar wel met een hoge CO₂-uitstoot. Andere landen hebben kern- en waterenergie, waardoor de CO₂-uitstoot lager is. In de tweede plaats heeft het vorige kabinet al via Joint Implementation en CDM een deel van de problematiek opgepakt. Straks is er wat meer emissieruimte te verdelen, omdat de problematiek gedeeltelijk gezamenlijk is opgepakt. Joint Implementation en CDM zijn elders in Europa niet zo sterk aangezet. Nederland moet in de komende periode nog discussiëren over de sectorverdeling. Het moet echter mogelijk zijn om een verdeling tot stand te brengen waarbinnen de afspraken met de industrie over benchmarking passen. In de komende tijd zal verder gediscussieerd worden over de wijze waarop de twee systemen compatibel gemaakt kunnen worden. Een keuze voor veiling in de startfase brengt kosten voor het bedrijfsleven met zich, waardoor het draagvlak niet vergroot wordt. De staatssecretaris sluit (gedeeltelijk) veilen in de tweede periode zeker niet uit als middel voor allocatie. De systemen moeten op een verantwoorde wijze op elkaar aansluiten. De staatssecretaris zegt toe, te zullen nagaan wat de voors en tegens zijn van veilen op basis van draagvlak, een efficiënte verdeling van de kosten en de mogelijkheden van harmonisatie in Europees verband, omdat bij de aanvang verschillende systemen anders kunnen uitwerken. De staatssecretaris ziet voldoende mogelijkheden om de effecten van deelname aan het systeem goed in te pluggen.

Nederland heeft een energie-efficiënte industrie, maar geen CO₂-efficiënte industrie en in termen van CO₂-reductie nogal wat vervuilende industrie. Uitgaande van een absoluut plafond zullen ambitieuze doelstellingen moeten gelden. De eerder gemaakte afspraken moeten in een Europees geharmoniseerd systeem worden ingebracht. De emissiehandel biedt het energie-efficiënte bedrijfsleven in Nederland grote mogelijkheden om zich ook in het Europa van de 25 relatief gemakkelijk verder te ontwikkelen. Een goed Europees systeem gebaseerd op een heldere richtlijn zal positieve effecten hebben vanwege de reeds aanwezige hoge energie-efficiency. De staatssecretaris acht de ingezette lijn juist, omdat ook in de toedeling naar sectoren veel gedaan kan worden om eventuele negatieve effecten te mitigeren. Meer zekerheden zijn er nu nog niet te bieden. Niet alle nieuwe landen die tot de Unie zullen toetreden hebben het Kyoto-protocol geratificeerd. De precieze situatie in Rusland is de staatssecretaris niet bekend. Er vindt nog nader overleg plaats. Een goed werkend systeem van emissiehandel zal na 2008 gevolgen hebben voor de verdeling per land. Het uitgangspunt van een 50/50-verdeling moet ook worden verwerkt in de landenafspraken. Koppeling van de systemen, waaronder Joint Implementation en CDM, is nodig om mondiaal zo efficiënt mogelijk CO₂-reductie te bereiken. De techniek moet nog worden uitgewerkt. Dat betreft ook de terugkoppeling over een 50/50-verdeling op Europees niveau.

De afspraken in Kyoto-verband gelden tot 2012. Tot die periode betreft het gescheiden afspraken tussen de 15 lidstaten en de overige landen. In New Delhi wordt de nieuwe situatie voorbereid die na 2012 moet ingaan. De Kamer zal een brief ontvangen over de Nederlandse inzet in New Delhi, waarover ook nog een AO plaatsvindt. In New Delhi zullen in de eerste plaats nog resterende «rafelige randjes» worden afgehecht; technische zaken die in Marakesh en in Bonn aan de orde zijn geweest. In de tweede plaats is een voorzichtige eerste aanzet aan de orde voor een aanpak gericht op afspraken na 2012. Er zal voorzichtig gemanoeuvereerd moeten worden. De indruk bestaat dat met name het Indiaas voorzitterschap van mening is dat voordat verder gesproken wordt over de periode na 2012, de industriële landen de afspraken moeten nakomen en behulpzaam

moeten zijn. Dat kan gemakkelijk tot een non-productieve lijn leiden ten aanzien van nieuwe afspraken. De Nederlandse inzet richt zich vooral op het goed houden van de sfeer. De inzet in 2012 kan ook zijn dat voor het bereiken van het doel andere mechanismen gezocht moeten worden dan afspraken op landenniveau. Er is behoefte aan verdere uitwerking en detaillering. De Nederlandse regering is van mening dat afspraken moeten worden nagekomen. Reacties van de Kamer op de brief in het kader van de voorbereiding van de conferentie en de Europese inzet zijn welkom.

Bij het agendapunt klimaatverandering wordt niet gesuggereerd dat grote overstromingen in Oost-Europa het gevolg zijn van het broeikas-effect, maar wel dat klimaatveranderingen in dit deel van de wereld tot meer neerslag leiden. Er is een statistisch verband tussen klimaatverandering en overstromingen.

De etikettering van GGO's is goed, omdat daardoor de burger op de hoogte is van de inhoud, de wijze van bereiding en van andere kenmerken rondom voedsel. Nederland is in de discussie in Europees verband van mening dat dit ook moet gelden voor chemisch niet te onderscheiden zaken. Als elementen niet meer chemisch traceerbaar zijn, moeten hoge eisen worden gesteld aan het volgen van het systeem. Dat brengt echter grote handhavingsproblemen en kostenrisico's met zich. Het inbrengen van beveiliging is dan ook noodzakelijk. In de voorstellen inzake de GGO's is de beveiliging redelijk ingebracht. De discussie richt zich daarbij op de 1%. Nederland kiest voor een genuanceerde benadering, omdat het percentage levensvatbaar nog niet toegelaten GGO's is gebaseerd op differentiatie. Per gewas vindt een risicobeoordeling plaats. Afhankelijk van de eigenschappen van een gewas en de risicobeoordeling zal dit hoger of lager onder de 1% vallen. Nul procent is technisch niet uitvoerbaar. Als de drempel is vastgelegd, wordt voldaan aan alle milieuveiligheidscriteria.

Desgevraagd deelt de staatssecretaris nog mee dat ervan wordt uitgegaan dat een zorgvuldige beoordeling mogelijk en aanvaardbaar is en de milieu- en veiligheidsrisico's beperkt zijn. Vervolgens is de informatie aan de gebruiker/consument aan de orde over het gebruik en de traceerbaarheid. Naast de handhaafbaarheid, uitvoerbaarheid en technische elementen moeten er in WTO-verband goede afspraken gemaakt kunnen worden. Daarover is nog geen afgewogen oordeel gevormd. Genoemde criteria spelen als toetsing een rol bij de verdere uitwerking. In het overleg zal moeten blijken of de nieuwe verordening ertoe leidt dat de landen die het de facto moratorium toepassen, dit wijzigen. De productie- en herkomstlijnen van alle GGO's moeten zichtbaar zijn voor de gebruiker. Een aantal elementen zal de begrenzing mede bepalen, zoals de criteria voor handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid en WTO-aspecten. De lijn is: zo streng mogelijk, maar wel redelijk. Dit zal bij de verdere uitwerking blijken. De staatssecretaris zegt toe, na te zullen gaan of het convenant verpakkingen in strijd is met de ambities op Europees niveau. Nederland heeft op een aantal terreinen de ambitie om Europa ervan te overtuigen dat het beleid dat Nederland voorstaat juist is, onder andere ten aanzien van vuurwerk. Vervolgens gaat het om de vraag of het mogelijk is dat de Nederlandse ambities vertaald worden in Europese regelgeving. De inzet van Nederland is om op drie punten verder te gaan dan het voorstel: het percentage recyclebare producten, tijdstip waarop doelstellingen worden behaald en afschaffen van het maximumpercentage.

De Kamer zal een verslag van de bijeenkomst in Johannesburg ontvangen. Het is de bedoeling dat de Kamer volgende week een meer procedurele, procesgerichte brief krijgt over de verdere uitwerking in de komende maanden. Eind van dit jaar verschijnt een plan van aanpak betreffende de nationale duurzaamheidsstrategie, mede in relatie tot Johannesburg. Nederland staat een brede aanpak voor ogen, waarin de internationale en de nationale component worden gekoppeld. In relatie tot

duurzaamheid wordt uitgegaan van de dimensies ecologie, economie en de sociale component. Gestreefd wordt naar grote betrokkenheid van maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Er zullen goede arrangementen worden gemaakt op basis van een structuur waarin het commitment van het gehele kabinet tot uitdrukking komt. Het is de bedoeling dat een nationale strategie wordt afgesproken in de loop van 2003. Er is niet expliciet besloten tot een evaluatie van Johannesburg, maar naar aanleiding van de inzet van Europa kan daarover gesproken worden. Een genuanceerde benadering van de ivoorhandel is van belang. In verschillende delen van Afrika wordt anders omgegaan met de bescherming. In eerste instantie wordt daarover in Afrika onderling gesproken voordat Europa daarmee bemoeienis heeft. Tot nu toe was de benadering «nee, tenzij». Het «tenzij» wordt in Afrikaans verband verder bekeken. De uitkomst daarvan wordt afgewacht, voordat over andere modaliteiten wordt gesproken.

Het onderwerp milieuaansprakelijkheid is nog in discussie en hoeft nog niet afgeconcludeerd te worden. De Nederlandse lijn is dat als op andere terreinen zaken al zijn geregeld, dat niet in dit kader hoeft te gebeuren. Het gaat om aanvullende maatregelen ten opzichte van wat er al is geregeld. De Habitat- en Vogelrichtlijn staan op de lijst en vallen dus onder de richtlijn milieuaansprakelijkheid. De staatssecretaris zegt toe, na te zullen gaan welke problemen zich kunnen voordoen als de Habitat- en de Vogelrichtlijn onder deze regeling vallen. Eventueel moet dit punt in Europees verband worden ingebracht.

Als vaker gewerkt wordt op basis van het systeem van milieuaansprakelijkheid, dient de eigen regelgeving daarop nagelopen te worden. Voorkomen moet worden dat onderdelen van regelgeving haaks op elkaar staan.

De Seveso II-richtlijn en het vervoer van gevaarlijkste stoffen heeft gigantische planologische en daarmee samenhangende financiële consequenties. Frankrijk heeft het punt ingebracht naar aanleiding van de ramp in Toulouse. Nederland is van mening dat het probleem ondervangen kan worden door ingeval van rampen, de rampenbestrijdingsplannen in werking te doen treden, zodat op basis daarvan de grote transportroutes vrijgemaakt en ontruimd kunnen worden.

Nadere gedachtewisseling

De heer **Klein Molekamp** (VVD) acht de signalen uit de Kamer helder. Komt het Besluit luchtkwaliteit nog aan de orde?

De heer **Duyvendak** (GroenLinks) is in het algemeen gelukkig met de opstelling van de staatssecretaris over de emissiehandel. Hij is benieuwd naar de voortgang die gemaakt kan worden op het traject richting veiling, waardoor problemen voorkomen kunnen worden. Over de beantwoording inzake de GGO's is hij minder tevreden. De definiëring van streng en redelijk is gebaseerd op een politieke afweging van de inschatting van de risico's van de nieuwe techniek. De GroenLinks-fractie is niet voor een soepele beoordeling.

Kan de staatssecretaris inzake de Seveso II-richtlijn zijn opmerking dat de oplossing met name in de rampenbestrijdingsplannen gevonden moet worden nader toelichten? Kan men bij het vervoer van gevaarlijke stoffen niet gebruikmaken van bepaalde routes? In Duitsland, het Ruhrgebied, en in Frankrijk, bij Parijs, zullen dezelfde problemen zijn als in Nederland.

Mevrouw **Spies** (CDA) vindt de staatssecretaris nogal voorzichtig over de ratificatie door Rusland van het Kyoto-protocol.

Hoe is de verdere wijze van behandeling van de GGO's? Mevrouw Spies benadrukt dat voor de levensvatbare GGO's gestreefd moet worden naar een percentage zo dicht mogelijk bij nul.

Wat de Seveso II-richtlijn betreft, is een benadering via de rampenplannen voorstelbaar. Er zijn in Nederland echter problemen rondom grote transportroutes. Het is de vraag in hoeverre voorkomen kan worden dat problemen gecreëerd worden bijvoorbeeld via een stand still en het niet toestaan van nieuwe bronnen van vervuiling en onveiligheid.

De heer **Crone** (PvdA) is blij met de toezegging van de staatssecretaris om zich nader te buigen over tussenvarianten en de financiële verdeling in de emissiehandel.

Een lager percentage dan 1 moet bij de GGO's mogelijk zijn. Voor de meest risicovolle levensvatbare GGO's zou het percentage nul moeten gelden. De heer Crone verwijst naar zijn suggestie inzake controle van de productielijn. Een goede garantie op dat punt kan tot een beter etiket leiden.

De **staatssecretaris** vindt de discussie over de CO₂-emissiehandel helder. Hij zal nagaan in hoeverre veilen bij de start en de toedeling een rol kan spelen en hoe zich dit verhoudt tot Europa. Bij de toedeling van sectoren of anderszins mag Nederland noch feitelijk noch gevoelsmatig gestraft worden. Bij de verdere uitwerking zal dit betrokken worden, ook in Europees verband.

Een goede productielijn van en controle op GGO's zijn criteria bij de beoordeling van het gehele systeem. Een percentage zo dicht mogelijk bij nul is een lofwaardig streven, maar vertrekpunt in de discussie moet zijn dat alleen stoffen zonder risico worden toegelaten. Een zekerheid van 100% is niet haalbaar.

Ook andere lidstaten hebben in het kader van de Seveso II-richtlijn problemen met de grote transportroutes. Waarschijnlijk staat Frankrijk alleen in de discussie. De problematiek betreft ook de routing van gevaarlijke stoffen. De staatssecretaris zegt toe daarop schriftelijk in te zullen gaan voor de behandeling van het onderwerp externe veiligheid, waarbij de vraag aan de orde komt op welke wijze de problematiek praktisch aangepakt kan worden. Er is een relatie tussen de verschillende vervoersstromen van gevaarlijke stoffen. Problemen die worden opgelost, mogen niet op een andere plaats terugkomen.

De voorzitter van de vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
Buijs

De voorzitter van de vaste commissie voor Europese Zaken,
Terpstra

De griffier van de vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
Van der Leeden